

Näyttötutkinnon perusteet

**TURVALLISUUSVALVOJAN
ERIKOISAMMATTITUTKINTO
2003**

OPETUSHALLITUS
UTBILDNINGSSTYRELSEN

DNO **21/011/2003**

MÄÄRÄYS **Velvoittavana
noudatettava**

PÄIVÄMÄÄRÄ **7.5.2003**

Voimassaoloaika
1.6.2003 alkaen toistaiseksi

Säännökset, joihin toimivalta
Määräyksen antamiseen perustuu
L 631/1998 13 § 2 mom
A 812/1998 1 § 1 mom

Kumoo määräyksen no **41/011/1996**
Muuttaa määräystä no

TURVALLISUUSVALVOJAN ERIKOISAMMATTITUTKINNON PERUSTEET

Opetushallitus on päättänyt turvallisuusvalvojan erikoisammattitutkinnon perusteista, joita on noudatettava 1.6.2003 lukien toistaiseksi.

Tutkintoon tai sen osaan valmistavan koulutuksen järjestäjän on laadittava ja hyväksyttävä koulutusta varten opetussuunnitelma noudattaen, mitä näissä tutkinnon perusteissa on määrätty. Ammattitaidon näytöt on järjestettävä osana valmistavaa koulutusta.

Tutkintotoimikunta, tutkinnon järjestäjä ja koulutuksen järjestäjä eivät voi jättää noudattamatta tutkinnon perusteita tai poiketa niistä.

Todistuksiin merkittävistä tiedoista ja todistumalleista sekä henkilökohtaisten opiskeluohjelmien laatimisen perusteista määrätään erikseen.

Pääjohtaja KIRSI LINDROOS
Kirsi Lindroos

Opetusneuvos OLLI HAUTAKOSKI
Olli Hautakoski

SISÄLLYSLUETTELO

1	Luku	
	NÄYTTÖTUTKINTOJEN TEHTÄVÄT JA TAVOITTEET	7
	1 § Näyttötutkinnot	7
	2 § Näyttötutkintoihin valmistava koulutus	7
	3 § Ammattitaidon osoittamistapojen ja tutkintosuoritusten arvioinnin yleiset perusteet	7
2	Luku	
	TURVALLISUUSVALVOJAN ERIKOISAMMATTITUTKINNON MUODOSTUMINEN	8
	1 § Tutkinnon osat	8
3	Luku	
	TURVALLISUUSVALVOJAN ERIKOISAMMATTITUTKINNOSSA VAADITTAVA AMMATTITAITO JA ARVIOINNIN PERUSTEET	9
	1 § Turvallisuussuunnittelu	9
	a) Ammattitaitovaatimukset	9
	b) Ammattitaidon osoittamistavat	9
	c) Arvioinnin kohteet ja kriteerit	10
	2 § Turvallisuuslainsäädäntö	11
	a) Ammattitaitovaatimukset	11
	b) Ammattitaidon osoittamistavat	11
	c) Arvioinnin kohteet ja kriteerit	11
	3 § Vartioimisliiketoiminnan ja vartiointityön perusteet	11
	a) Ammattitaitovaatimukset	11
	b) Ammattitaidon osoittamistavat	12
	c) Arvioinnin kohteet ja kriteerit	13
	4 § Turvallisuusjohtaminen	14
	a) Ammattitaitovaatimukset	14
	b) Ammattitaidon osoittamistavat	14
	c) Arvioinnin kohteet ja kriteerit	15
	5 § Turvallisuustekniikka	15
	a) Ammattitaitovaatimukset	15
	b) Ammattitaidon osoittamistavat	16
	c) Arvioinnin kohteet ja kriteerit	16

6 §	Tietoturvallisuus	18
	a) Ammattitaitovaatimukset	18
	b) Ammattitaidon osoittamistavat	18
	c) Arvioinnin kohteet ja kriteerit	19
7 §	Kansainvälinen turvallisuustoiminta	20
	a) Ammattitaitovaatimukset	20
	b) Ammattitaidon osoittamistavat	20
	c) Arvioinnin kohteet ja kriteerit	21
8 §	Yrittäjäys	22
	a) Ammattitaitovaatimukset	22
	b) Ammattitaidon osoittamistavat	22
	c) Arvioinnin kohteet ja kriteerit	23

1 Luku

NÄYTTÖTUTKINTOJEN TEHTÄVÄT JA TAVOITTEET

1 § Näyttötutkinnot

Näyttötutkinnot ovat ammattitaidon hankkimistavasta riippumattomia. Koulutuksessa, työelämässä ja harrastuksissa hankittua osaamista voidaan hyödyntää tutkinnoissa vaaditun ammattitaidon näytöissä.

Näyttötutkinnot ovat rakenteeltaan modulaarisia. Ne muodostuvat työelämästä ja sen kehittymistarpeista johdetuista tehtäväkokonaisuuksista, joille on ominaista toiminnallisen ja tiedollisen perustan yhteisyys, ammattitaidon monipuolisuus sekä työprosessin ja sen tulosten yhdentyminen. Tutkinnon osa muodostaa ammattipätevyyyden osa-alueen, joka voidaan erottaa luonnollisesta työprosessista itsenäiseksi ja arvioitavaksi kokonaisuudeksi. Näytöt järjestetään ja suoritetaan joustavasti tutkinnon osa kerrallaan. Koko tutkinnon sijasta tavoitteena voi olla myös tietyn tai tiettyjen tutkinnon osien suorittaminen.

Ammattitaitovaatimusten kuvauksen perustana on pätevyystyypitys, jonka katsotaan parhaiten soveltuvan ammattialalle. Kuvauksessa keskitytään ammatin ydintoimintojen vaatimuksiin, toimintaprosessien hallintaan ja laaja-alaiseen ammattikäytäntöön. Vaatimukset kattavat myös työelämässä tarvittavan kielitaidon ja sosiaaliset valmiudet.

2 § Näyttötutkintoihin valmistava koulutus

Näyttötutkintoihin osallistumiselle ei muodollisesti voida asettaa koulutukseen osallistumista koskevia ennakkoehtoja. Pääsääntöisesti tutkinnot suoritetaan kuitenkin erilaisen valmistavan koulutuksen yhteydessä.

Valmistavan koulutuksen järjestäjän tulee vahvistaa opetussuunnitelma tutkintojen perusteiden mukaisesti. Koulutus ja siihen sisältyvät näytöt on jäsennettävä tutkinnon osien mukaisesti. Koulutuksen järjestäjän velvollisuutena on järjestää näytöt osana valmistavaa koulutusta. Opiskelijan velvollisuutena on osallistua näyttöihin osana opintojaan.

Ammatillisena peruskoulutuksena suoritettavaan perustutkintoon sisältyvät yhteiset opinnot eivät ole pakollisia koulutuksessa, joka valmistaa näyttötutkintona suoritettavaan perustutkintoon. Niiden tavoitteet tulee ottaa kuitenkin soveltuvin osin huomioon opetussuunnitelmassa ja opetuksen järjestämisessä.

3 § Ammattitaidon osoittamistapojen ja tutkintosuoritusten arvioinnin yleiset perusteet

Näyttöjen arviointi edellyttää järjestelmällistä aineiston keräämistä, päätöksentekoa ja dokumentointia tutkinnon suorittajan ammatillisista ja työtoimintavalmiuksista suhteessa tutkinnon perusteissa määriteltyihin ammattitaitovaatimuksiin ja arviointikriteereihin. Arvioinnin painopisteen tulee olla tekemisessä ja työssä

toimimisessa. Taito tai osaaminen on arvioitava pääsääntöisesti suoraan vastaavasta työtoiminnasta

Näyttöympäristön tulee olla todellinen tai mahdollisimman realistinen. Arvioinnissa tulee käyttää monipuolisesti erilaisia ja ensisijaisesti laadullisia arviointimenetelmiä, kuten havainnointia, haastatteluja, kyselyjä, aikaisempia dokumentoituja näyttöjä sekä itse- ja ryhmäarviointia. Näytöt tulee järjestää tutkinnon osittain siten, että niissä voidaan arvioida ammatinhallinnan kannalta keskeisten tavoitteiden saavuttamista.

Arvioinnin kohteilla ilmaistaan osaamisen alueet, joihin arvioinnissa kiinnitetään erityisesti huomiota. Kohteet tulee kiinnittää ydintaitoihin, työn perustana olevan tiedon hallintaan, työmenetelmien, työvälineiden ja materiaalien hallintaan sekä työprosessin hallintaan. Sekä arvioinnin kohteet että kriteerit johdetaan vastaavan tutkinnon osan ammattitaitovaatimuksista. Arvioinnin kohteisiin perustuvat arviointikriteerit kuvaavat ja täsmentävät eritasoisia suorituksia. Kriteereillä ilmaistaan kynnykset, joiden avulla erotellaan eritasoiset suoritukset.

2 Luku

TURVALLISUUSVALVOJAN ERIKOISAMMATTITUTKINNON MUODOSTUMINEN

1 § Tutkinnon osat

Tutkintotodistuksen saamiseksi on suoritettava seuraavat tutkinnon pakolliset osat:

- Turvallisuussuunnittelu
- Turvallisuuslainsäädäntö

ja kolme osaa seuraavista

- Vartioimisliiketoiminnan ja vartiointityön perusteet
- Turvallisuusjohtaminen
- Turvallisuustekniikka
- Tietoturvallisuus
- Kansainvälinen turvallisuustoiminta
- Yrittäjyys.

Vartioimisliikkeen vastaavaksi hoitajaksi hyväksymisen edellytyksenä olevat koulutusvaatimukset on määritelty vartioimisliikkeen vastaavan hoitajan ja vartijan koulutuksesta annetun sisäasiainministeriön asetuksen (780/2002) 1 §:ssä. Kyseisen pykälän mukaan vastaavan hoitajan koulutus koostuu turvallisuusvalvojan erikoisammattitutkintoon sisältyvästä kolmen osan laajuisesta opetuskokonaisuudesta. Nämä erikoisammattitutkinnon osat ovat turvallisuuslainsäädäntö, vartioimisliiketoiminnan ja vartiointityön perusteet ja yksi vapaavalintainen tutkinnon osa. Henkilö voidaan hyväksyä vartioimisliikkeen vastaavaksi hoitajaksi yksityisistä turvallisuuspalveluista annetun lain (282/2002) 20 §:n perusteella, jos hän on

suorittanut hyväksytysti edellä mainitun koulutuksen sekä täyttää muut lainsäädännössä hänelle asetetut edellytykset.

3 Luku

TURVALLISUUSVALVOJAN ERIKOISAMMATTITUTKINNOSSA VAADITTAVA AMMATTITAITO JA ARVIOINNIN PERUSTEET

1 § Turvallisuussuunnittelu

a) Ammattitaitovaatimukset

Tutkittava tuntee turvallisuussuunnittelun periaatteet ja yleisimmät käytännöt sekä ymmärtää eritasoisten ja eri tarkoitukseen laadittavien turvallisuussuunnitelmien periaatteet. Hän tuntee myös lakisääteisten turvallisuussuunnitelmien vaatimukset ja sisällön (esim. pelastuslainsäädännön mukainen pelastussuunnitelma). Hän tuntee yritysturvallisuuden osa-alueet ja ymmärtää niiden sisällön ja merkitykset. Hän ymmärtää suunnittelun logiikan sekä suunnittelun eri vaiheet ja niiden merkityksen. Hän pystyy hankkimaan kulloisenkin turvallisuussuunnitteluun liittyvän tiedon. Hän pystyy laatimaan eriasteisia luonnostason turvallisuussuunnitelmia ja opastamaan kohdeorganisaatiota turvallisuussuunnitteluun liittyvissä asioissa. Hän osaa arvioida eri turvallisuusratkaisujen kustannus-/hyötysuhteen. Hän osaa esitellä laatimansa suunnitelman havainnollisesti asiakkaan edustajalle.

b) Ammattitaidon osoittamistavat

Koska arvioinnin painopiste on tekemisessä ja työssä toimimisessa, ammattitaito osoitetaan ensisijaisesti työtehtävissä tavanomaisissa työympäristöissä tai erillisillä, käytännön toimintaa vastaavilla simuloituilla työsuorituksilla. Mikäli näyttöön valittu työ ei kata perusteiden vaatimuksia siinä laajuudessa, että osaamisen voidaan luotettavasti todeta vastaavan ammattitaitovaatimuksia sekä käytännön että alalla tarvittavan teoreettisen tietämyksen osalta, on järjestäjä velvollinen varmistamaan erityyppisillä lisätehtävillä tai muilla arviointikeinoilla vaaditun osaamisen.

Työsuoritusten aikana tutkittavalle voidaan esittää täydentäviä lisäkysymyksiä. Työn taustalla olevien oheistaitojen, tietojen sekä määräysten hallinta voidaan tarkistaa myös erillisillä kokeilla siltä osin kuin se ei selviä itse suorituksesta. Ammattitaidon selvittämiseksi voidaan käyttää lisäksi haastattelua tai muuta menetelyä, jolla tutkittavan osaamisen taso voi täsmentyä. Ennen lopullista arviointia tutkittavalle on annettava mahdollisuus arvioida omaa suoritustaan ja perustella tekemiään ratkaisuja.

Tarvittaessa näyttö voidaan suorittaa useassa osassa tai kohteessa kuitenkin niin, että osaaminen tulee arvioiduksi vaatimusten edellyttämässä laajuudessa. Näytössä arvioijan kokemus ja käsitys työstä ja työprosessista on keskeinen, koska hän tekee johtopäätöksiä tutkittavan suorituksesta ja työprosessiin osallistumisesta. Näytön tulee tuoda esiin tutkittavan kyky muuntaa tieto ja taito oikeaksi suoritukseksi vaihtelevissa tilanteissa ja olosuhteissa.

c) Arvioinnin kohteet ja kriteerit

Arviointi suoritetaan vertaamalla tutkittavan ammattitaitoa tutkinnon osan ammattitaitovaatimuksiin.

Suoritukset arvioidaan asteikolla hyväksytty/hylätty. Hylätystä suorituksesta annetaan osallistujalle selvitys, josta käyvät ilmi hylätyt ja hyväksytyt osasuoritukset, sekä selvitys, miksi suoritus on hylätty. Ammatillisen kehittymisen edistämiseksi myös hyväksytystä suorituksesta tulee antaa palautetta. Tutkittavan on tarvittaessa pystyttävä perustelevaan oma työsuorituksensa realistisesti.

Suoritus hyväksytään, jos tutkittava

- tuntee turvallisuussuunnittelun periaatteet ja yleisimmät käytännöt sekä ymmärtää eritasoisten ja eri tarkoitukseen laadittavien turvallisuussuunnitelmien periaatteet
- ymmärtää suunnittelun logiikan ja portaittain etenevän suunnitteluprosessin ja sen eri vaiheiden merkityksen
- pystyy hankkimaan kulloisenkin turvallisuussuunnitteluun liittyvän tiedon ja käyttämään kirjallisuutta sekä tietoverkkoja tiedonhankinnassa
- ymmärtää asiakkaiden erilaiset lähtökohdat ja tarpeet sekä tunnistaa kohteeseen liittyvät yleisimmät riskit
- osaa kartoittaa asiakkaan turvallisuustarpeet ja pystyy laatimaan toimeksiantajan riskikartoituksen lukuun ottamatta liikeriskejä ja tuotantoon liittyviä riskejä (esim. työturvallisuusriskit)
- kykenee laatimaan pienen ja/tai keskisuuren organisaation (yritys, laitos, virasto) luonnostasaisen turvallisuussuunnitelman (esim. pelastussuunnitelma) ilman teknistä erikoissuunnittelua ottaen huomioon myös lakisäateisten turvallisuussuunnitelmien vaatimukset
- kykenee arvioimaan suunnitelmia ja toimimaan erikoissuunnittelijan kanssa yhteistyössä
- osaa opastaa kohdeorganisaatiota turvallisuussuunnitteluun liittyvissä asioissa
- pystyy arvioimaan turvallisuussuunnitelman kustannus-/hyötysuhdetta erilaisissa yritysympäristöissä sekä arvioimaan kohteelle optimaalisen turvallisuustason
- osaa esitellä laatimansa suunnitelman havainnollisesti asiakkaan edustajalle.

2 § Turvallisuuslainsäädäntö

a) Ammattitaitovaatimukset

Tutkittava tuntee yksityistä turvallisuusalaa säätelevän lainsäädännön sekä tähän alaan oleellisesti liittyvän muun lainsäädännön (yksityiseen turvallisuusalaan liittyvien tehtävien osalta esim. rikoslain sekä pakkokeino- ja esitutkintalainsäädännön).

Hän tuntee ampuma-ase- ja teräaselainsäädännön keskeiset osat sekä voimankäyttöön ja -välineisiin liittyvän lainsäädännön. Hän tuntee myös turvallisuusviranomaisiin oleellisesti liittyvän lainsäädännön (mm. poliisi-, pelastus-, tulli- ja rajavartiolaitosviranomaisiin ja niiden tehtäviin ja toimivaltuuksiin liittyvän lainsäädännön).

Tutkittava tuntee Suomen oikeusjärjestelmän perusteet ja perustuslain sekä osaa perus- ja ihmisoikeuksiin liittyvän lainsäädännön keskeisen sisällön. Hän tuntee myös työnjohto- ja esimiestehtäviin liittyvän lainsäädännön, kuten työsuojelu- ja työaikalainsäädännön sekä työsuhteita ja henkilöturvallisuutta koskevan lainsäädännön perusteet. Hän osaa soveltaa lainsäädäntöä (käyttäen tarvittaessa lähdeaineistoa) turvallisuusalalla esiin tuleviin käytännön työtehtäviin ja erilaisiin ongelmatilanteisiin. Hän osaa myös perustella edellä mainittuihin tilanteisiin liittyvät ratkaisunsa.

b) Ammattitaidon osoittamistavat

Ammattitaito voidaan osoittaa simuloituilla työsuorituksilla ja/tai haastattelujen, kyselyjen ja teoriakokeiden sekä näiden erilaisten yhdistelmien avulla. Ennen lopullista arviointia tutkittavalle on annettava mahdollisuus arvioida omaa suoritustaan ja perustella tekemiään ratkaisuja.

c) Arvioinnin kohteet ja kriteerit

Arviointi suoritetaan vertaamalla tutkittavan ammattitaitoa tutkinnon osan ammattitaitovaatimuksiin. Suoritus hyväksytään, jos tutkittava tuntee vaatimuksissa edellytetyn lainsäädännön ja osaa soveltaa sitä oikein/hyväksytyllä tavalla turvallisuusalalla käytännön työtehtäviin ja erilaisiin ongelmatilanteisiin.

Suoritukset arvioidaan asteikolla hyväksytty/hylätty. Hylätystä suorituksesta annetaan osallistujalle ilmoitus, josta käyvät ilmi hylätyt ja hyväksytyt osasuoritukset, sekä selvitys siitä, miksi suoritus on hylätty. Ammatillisen kehittymisen edistämiseksi myös hyväksytystä suorituksesta tulee antaa palautetta. Tutkittavan on tarvittaessa pystyttävä perustelemaan tekemänsä ratkaisut.

3 § Vartioimisliiketoiminnan ja vartiointityön perusteet

a) Ammattitaitovaatimukset

Tutkittava tuntee yksityisistä turvallisuuspalveluista ja järjestyksenvalvojista annetut lait sekä niihin liittyvät asetukset keskeisine käsitteineen ja määritelmineen. Hän tuntee vartioimisliiketoimintaa ja järjestyksenvalvontaa koskevat lupamenettelyt ja viranomaisilmoitukset. Hän tuntee hyvän vartioimisliiketoiminnan ja vartioimisalan yleiset sopimusehdot ja osaa soveltaa niitä. Hän tuntee kuluttajansuojalainsäädännön vaatimukset vartioimispalveluiden tuottamiseen ja markkinointiin liittyen. Hän osaa toimia oikein ja tuloksellisesti asiakasrajapinnassa.

Tutkittava hallitsee lainsäädännössä määritellyt vartioimisliikkeen vastaavan hoitajan tehtävät. Hän osaa vartioimisliiketoimintaan ja vartiijan työhön liittyvät

säädökset sekä vartioinnin ja sen taktiikan perusteet. Hän tuntee vartioimisliikkeiden ja omavartiointia harjoittavien tahojen toimintaympäristön siten, että hän osaa ohjata ja perehdyttää työntekijää työympäristöönsä. Hän tuntee järjestyksenvalvojan velvollisuudet, oikeudet ja toimialueet sekä osaa ohjata järjestyksenvalvojan toimintaa eri kohteissa.

Tutkittava hallitsee hyvät palveluperiaatteet ja osaa toimia oikein ristiriitatilanteissa. Hän tuntee vartijan ja järjestyksenvalvojan voimankäyttöön ja -välineisiin liittyvän lainsäädännön. Hän osaa arvioida voimankäyttö-, viesti-, kuljetus-, ensi-apu- ja muiden vartijan työssä tarvittavien työ- ja suojavälineiden käyttöä ja käyttötarvetta realistisesti.

Tutkittava tuntee vartioimis- ja järjestyksenvalvontatoimintaan liittyvät yhteistyötahot sekä niiden keskeiset tehtävät. Hän ymmärtää vartioimis- ja järjestyksenvalvontatoiminnan merkityksen osana yritysturvallisuuden kokonaisuutta.

Tutkittava osaa lisäksi sen, mitä vartijan ammattitutkinnon osissa *Vartijan työn perusteet* ja *Vartijan peruskurssi* edellytetään.

b) Ammattitaidon osoittamistavat

Koska arvioinnin painopiste on tekemisessä ja työssä toimimisessa, ammattitaito osoitetaan ensisijaisesti työtehtävissä tavanomaisissa työympäristöissä tai erillisillä, käytännön toimintaa vastaavilla simuloituilla työsuorituksilla. Mikäli näyttöön valittu työ ei kata perusteiden vaatimuksia siinä laajuudessa, että osaamisen voidaan luotettavasti todeta vastaavan ammattitaitovaatimuksia sekä käytännön että alalla tarvittavan teoreettisen tietämyksen osalta, on järjestäjä velvollinen varmistamaan erityyppisillä lisätehtävillä tai muilla arviointikeinoilla vaaditun osaamisen.

Työsuoritusten aikana tutkittavalle voidaan esittää täydentäviä lisäkysymyksiä. Työn taustalla olevien oheistaitojen, tietojen sekä määräysten hallinta voidaan tarkistaa myös erillisillä kokeilla siltä osin kuin se ei selviä itse suorituksesta. Ammattitaidon selvittämiseksi voidaan käyttää lisäksi haastattelua tai muuta menetelyä, jolla tutkittavan osaamisen taso voi täsmentyä. Ennen lopullista arviointia tutkittavalle on annettava mahdollisuus arvioida omaa suoritustaan ja perustella tekemiään ratkaisuja.

Tarvittaessa näyttö voidaan suorittaa useassa osassa tai kohteessa kuitenkin niin, että osaaminen tulee arvioiduksi vaatimusten edellyttämässä laajuudessa. Näytössä arvioijan kokemus ja käsitys työstä ja työprosessista on keskeinen, koska hän tekee johtopäätöksiä tutkittavan suorituksesta ja työprosessiin osallistumisesta. Näytön tulee tuoda esiin tutkittavan kyky muuntaa tieto ja taito oikeaksi suoritukseksi vaihtelevissa tilanteissa ja olosuhteissa.

c) Arvioinnin kohteet ja kriteerit

Arviointi suoritetaan vertaamalla tutkittavan ammattitaitoa tutkinnon osan ammattitaitovaatimuksiin.

Suoritukset arvioidaan asteikolla hyväksytty/hylätty. Hylätystä suorituksesta annetaan osallistujalle ilmoitus, josta käyvät ilmi hylätyt ja hyväksytyt osasuoritukset, sekä selvitys siitä, miksi suoritus on hylätty. Ammatillisen kehittymisen edistämiseksi myös hyväksytystä suorituksesta tulee antaa palautetta. Tutkittavan on

tarvittaessa pystyttävä perustelemaan oma työsuorituksensa realistisesti.

Suoritus hyväksytään, jos tutkittava osaa sen, mitä vartijan ammattitutkinnon osissa *Vartijan työn perusteet* ja *Vartijan peruskurssi* edellytetään sekä lisäksi

- tuntee vartioimisliiketoimintaan ja järjestyksenvalvontatoimintaan liittyvän keskeisen lainsäädännön
- osaa soveltaa lainsäädäntöä vartioimisliikkeen vastaavan hoitajan työtehtävissä
- tuntee vartioimisliiketoimintaan ja järjestyksenvalvontatoimintaan liittyvät lupamenettelyt ja viranomaisilmoitukset
- tuntee hyvän vartioimisliiketavan ja vartioimisalan yleiset sopimusehdot ja osaa soveltaa niitä
- tuntee kuluttajansuojalainsäädännön vaatimukset vartioimispalveluiden tuottamiseen ja markkinointiin liittyen
- osaa käytännön esimies- ja työnjohtotehtävät, kuten työntekijän työtehtävien ohjaamisen
- ymmärtää asiakkaiden erilaiset lähtökohdat ja tarpeet
- tunnistaa kohteeseen liittyvät keskeisimmät riskit
- osaa kartoittaa asiakkaan turvallisuustarpeet
- osaa laatia tarpeelliset raportit työnantajalle ja toimeksiantajalle
- osaa laatia toimeksiantokohtaiset vartijan toimintaohjeet
- osaa tehdä toimeksiantosopimuksen
- osaa arvioida voimankäyttö-, viesti-, kuljetus-, ensiapu- ja muiden vartijan työssä tarvittavien työ- ja suojavälineiden käyttöä ja käyttötarvetta realistisesti
- tuntee vartioimis- ja järjestyksenvalvontatoimintaan liittyvät yhteistyötahot ja niiden keskeiset tehtävät
- ymmärtää vartioimis- ja järjestyksenvalvontatoiminnan merkityksen osana yritysturvallisuuden kokonaisuutta.

4 § Turvallisuusjohtaminen

a) Ammattitaitovaatimukset

Tutkittava tuntee organisaation turvallisuuden osatekijät ja niistä muodostuvan kokonaisuuden sekä turvallisuusjohtamisen osana organisaation johtamisjärjestelmää. Hän tuntee organisaation turvallisuustoimintojen organisoinnin ja vastuuttamisen. Hän tuntee riskienhallinnan merkityksen osana organisaation kokonaisturvallisuutta. Hän osaa suunnitella, hankkia ja toteuttaa organisaatiolle sisäistä turvallisuuskoulutusta sekä arvioida ja ylläpitää sen laatua.

Tutkittava tuntee organisaatiossa mahdollisesti käytettävien laatu-, ympäristö- ja

turvallisuusjärjestelmien teorian ja tavoitteet sekä osaa soveltaa niitä käytännön turvallisuustyöhön. Hän osaa johtamisen (työn suunnittelun ja työn johtamisen) käytännön tasolla sekä turvallisuusalan koulutus- ja tutkintojärjestelmän sekä osaa perehdyttää henkilöstöä turvallisuusasioissa. Hän tuntee työsopimus-, työaika- ja vuosilomalainsäädännön perusteet ja alansa tai työyhteisönsä työehtosopimuksen yleisimmät työsopimuksen tekemiseen ja työsuhteen sisältöön vaikuttavat perusteet sekä lakisääteiset yhteistoimintamenettelyt. Hän tietää lakisääteisen tapaturma- vakuutuksen ja työntekijän eläkelainsäädännön keskeisen sisällön.

Tutkittava tuntee työturvallisuuslakiin sisältyvät keskeisimmät työnantajan ja työntekijän velvollisuudet ja oikeudet sekä toimialansa erikoispiirteet työsuojelukykyisyyksissä, mm. keskeisimmät ja yleisimmät henkilökohtaiset suojaimet sekä niiden merkityksen työntekijän suojaamisessa. Hän tuntee lisäksi työtiloista ja -olosuhteista sekä työsuojelusta annetun keskeisen lainsäädännön ja niihin liittyvät keskeiset turvallisuusmääräykset ja -ohjeet (mm. vakuutusyhtiöiden antamat ohjeet tulitöistä). Hän tuntee työsuojelun valvonnasta vastaavat viranomaisorganisaatiot ja niiden käytännön toiminnan. Hän tuntee lisäksi keskeisiltä osin työpaikkojen yhteistoimintamenettelyistä sekä suojeluorganisaatiosta annetun lainsäädännön ja niihin liittyvät käytännön menettelyt työpaikalla.

Tutkittava tuntee viranomaisten antamien turvallisuusselvitysten käyttöalan sekä turvallisuusselvitysten hakemiseen ja antamiseen liittyvät menettelyt (laki turvallisuusselvityksistä).

b) Ammattitaidon osoittamistavat

Koska arvioinnin painopiste on tekemisessä ja työssä toimimisessa, ammattitaito osoitetaan ensisijaisesti työtehtävissä tavanomaisissa työympäristöissä tai erillisillä, käytännön toimintaa vastaavilla simuloituilla työsuorituksilla. Mikäli näyttöön valittu työ ei kata perusteiden vaatimuksia siinä laajuudessa, että osaamisen voidaan luotettavasti todeta vastaavan ammattitaitovaatimuksia sekä käytännön että alalla tarvittavan teoreettisen tietämyksen osalta, on järjestäjä velvollinen varmistamaan erityyppisillä lisätehtävillä tai muilla arviointikeinoilla vaaditun osaamisen.

Työsuoritusten aikana tutkittavalle voidaan esittää täydentäviä lisäkysymyksiä. Työn taustalla olevien oheistaitojen, tietojen sekä määräysten hallinta voidaan tarkistaa myös erillisillä kokeilla siltä osin kuin se ei selviä itse suorituksesta. Ammattitaidon selvittämiseksi voidaan käyttää lisäksi haastattelua tai muuta menettelyä, jolla tutkittavan osaamisen taso voi täsmentyä. Ennen lopullista arviointia tutkittavalle on annettava mahdollisuus arvioida omaa suoritustaan ja perustella tekemiään ratkaisuja.

Tarvittaessa näyttö voidaan suorittaa useassa osassa tai kohteessa kuitenkin niin, että osaaminen tulee arvioiduksi vaatimusten edellyttämässä laajuudessa. Näytössä arvioijan kokemus ja käsitys työstä ja työprosessista on keskeinen, koska hän tekee johtopäätöksiä tutkittavan suorituksesta ja työprosessiin osallistumisesta. Näytön tulee tuoda esiin tutkittavan kyky muuntaa tieto ja taito oikeaksi suoritukseksi vaihtelevissa tilanteissa ja olosuhteissa.

b) Ammattitaidon osoittamistavat

Koska arvioinnin painopiste on tekemisessä ja työssä toimimisessa, ammattitaito osoitetaan ensisijaisesti työtehtävissä tavanomaisissa työympäristöissä tai erillisillä, käytännön toimintaa vastaavilla simuloituilla työsuorituksilla. Mikäli näyttöön valittu työ ei kata perusteiden vaatimuksia siinä laajuudessa, että osaamisen voidaan luotettavasti todeta vastaavan ammattitaitovaatimuksia sekä käytännön että alalla tarvittavan teoreettisen tietämyksen osalta, on järjestäjä velvollinen varmistamaan erityyppisillä lisätehtävillä tai muilla arviointikeinoilla vaaditun osaamisen.

Työsuoritusten aikana tutkittavalle voidaan esittää täydentäviä lisäkysymyksiä. Työn taustalla olevien oheistaitojen, tietojen sekä määräysten hallinta voidaan tarkistaa myös erillisillä kokeilla siltä osin kuin se ei selviä itse suorituksesta. Ammattitaidon selvittämiseksi voidaan käyttää lisäksi haastattelua tai muuta menetelyä, jolla tutkittavan osaamisen taso voi täsmentyä. Ennen lopullista arviointia tutkittavalle on annettava mahdollisuus arvioida omaa suoritustaan ja perustella tekemiään ratkaisuja.

Tarvittaessa näyttö voidaan suorittaa useassa osassa tai kohteessa kuitenkin niin, että osaaminen tulee arvioiduksi vaatimusten edellyttämässä laajuudessa. Näytössä arvioijan kokemus ja käsitys työstä ja työprosessista on keskeinen, koska hän tekee johtopäätöksiä tutkittavan suorituksesta ja työprosessiin osallistumisesta. Näytön tulee tuoda esiin tutkittavan kyky muuntaa tieto ja taito oikeaksi suoritukseksi vaihtelevissa tilanteissa ja olosuhteissa.

c) Arvioinnin kohteet ja kriteerit

Arviointi suoritetaan vertaamalla tutkittavan ammattitaitoa tutkinnon osan ammattitaitovaatimuksiin.

Suoritukset arvioidaan asteikolla hyväksytty/hylätty. Hylätystä suorituksesta annetaan osallistujalle ilmoitus, josta käyvät ilmi hylätyt ja hyväksytyt osasuoritukset, sekä selvitys siitä, miksi suoritus on hylätty. Ammatillisen kehittymisen edistämiseksi myös hyväksytystä suorituksesta tulee antaa palautetta. Tutkittavan on tarvittaessa pystyttävä perustelevaan oma työsuorituksensa realistisesti.

Suoritus hyväksytään, jos tutkittava

- tuntee turvallisuustekniikan, kiinteistötekniikan ja rakenteellisen turvallisuuden keskeisen käsitteistön
- tuntee turvallisuusjärjestelmien toimintaperiaatteet ja niiden sekä hälytysten ja kuvien siirtotekniikoiden soveltuvuudet erilaisiin käyttötarkoituksiin
- tuntee rikosilmoitusjärjestelmien valvontatavat ja ilmaisimien toimintaperiaatteet, kulunohjausjärjestelmien vyöhykejattelun ja tunnistet sekä videovalvontajärjestelmien ympäristöolosuhteiden, kuten valaistuksen, siirtotekniikoiden ja objektiivien vaikutuksen kuvanlaatuun
- tietää kiinteistön palo-osastointien tarkoituksen ja tuntee paloilmoitus-, palovaroitin-, sammutus- ja savunpoistojärjestelmien toiminnan periaatteet ja erilaisten paloilmalaisimien toimintaperiaatteet sekä pelastuslainsäädännön keskeiset osat

- tuntee koko toimintaketjun järjestelmien luonnossuunnittelusta niiden ylläpitoon sekä ymmärtää laadun ja salassapidon merkityksen koko toimintaketjussa
- osaa arvioida turvallisuusjärjestelmiin liittyviä tarjouspyyntöjä ja tarjouksia kokonaistaloudellisesti
- ymmärtää asiakkaiden erilaiset lähtökohdat ja tarpeet
- tunnistaa kohteeseen liittyvät yleisimmät riskit
- osaa kartoittaa asiakkaan turvallisuustekniset tarpeet
- pystyy laatimaan turvallisuusjärjestelmien luonnoksia kustannusarvioineen
- osaa arvioida suunnitelmien sopivuutta juuri kyseisen organisaation turvallisuustarpeisiin
- osaa laatia pienten kohteiden turvallisuusjärjestelmätarjouksia toimintaselostuksineen sekä esitellä havainnollisesti laatimansa tarjouksen ja suunnitelmat asiakkaalle
- osaa yhdistellä erilaisia turvallisuustekniikoita erilaisille organisaatioille soveltuviksi turvallisuusratkaisuiksi
- osaa hahmottaa erilaisten turvallisuusteknisten ratkaisujen kustannus-/hyötysuhteen
- ymmärtää järjestelmätoimitusten eri vaiheet ja niiden merkityksen sekä osaa valvoa laitetoimitukset
- osaa ottaa huomioon järjestelmien mahdolliset ongelmat ja ulkoalueiden valvonnan vaikeudet
- osaa käyttää järjestelmiä asianmukaisesti ja turvallisesti sekä toteuttaa järjestelmiin liittyviä käytönopastuksia kohdeorganisaation henkilöstölle
- tuntee teknisiä turvajärjestelmiä käyttöä koskevan lainsäädännön sekä yksityisyyden suojaan teknisessä tarkkailussa liittyvät (mm. rikoslain 24 luvun) säädökset siten, että osaa soveltaa niitä työtehtävissä
- tuntee yksityisyyden suojaa työelämässä ja henkilötietojen käsittelyä säätelevät lait ja viranomaisohjeet siten, että osaa soveltaa niitä työtehtävissä
- tuntee ohjeisiin, kohteisiin ja laitteisiin liittyvät turvallisuustasoluokitukset ja Suomen Vakuutusyhtiöiden Keskusliiton (SVK) ja Suomen Pelastusalan Keskusjärjestön (SPEK) ohjeet sekä Sähkötieto ry:n ST-kortistot ja osaa käyttää niitä hyväkseen työssään.

a) Ammattitaitovaatimukset

Tutkittava tuntee tietoturvaluisuuden perusteet ja keskeisen käsitteistön. Hän tuntee tietojen turvaluusluokittelun, asiakirjaturvaluisuuden periaatteet sekä turvallisen tietojenkäsittelyn vaiheet tiedon luomisesta tiedon hävittämiseen. Hän tietää tekijät, jotka vaikuttavat tiedon luottamuksellisuuteen, eheyteen ja käytettävyyteen. Hän tuntee myös tietojenkäsittelyn riskit ja ymmärtää niiden merkityksen yritysturvaluudessa.

Tutkittava tuntee tietotekniikan perusteet (tietokoneet ja niiden oheislaitteet) sekä osaa käyttää tavanomaisia toimisto-ohjelmia. Hän osaa tiedon tallentamisen, säilyttämisen, varmistamisen ja hävittämisen periaatteet sekä teknologian. Hän osaa tiedonsiirron perusteet ja tietää erityyppiset tiedonsiirtoon liittyvät riskit.

Tutkittava tuntee toimitilaturvaluisuuden periaatteet, tietoteknisten laitteiden mekaanisen suojaamisen sekä rakenteellisen ja teknisen turvaluuden merkityksen tietojen suojaamisessa. Hän tuntee tietosuojaa sekä tieto- ja viestintärikoksia koskevan lainsäädännön keskeiset osat ja yleisimmät tieto- ja viestintärikosten tekotavat sekä keskeisimmän yksityisyyden suojaan ja tietoturvaluuteen liittyvän lainsäädännön.

Tutkittava osaa laatia pienehkön kohteen tietoturvaluusohjeistuksen ja esitellä sen ymmärrettävästi asiakkaalle sekä opastaa kohteen henkilöstöä ohjeistuksen mukaiseen toimintaan.

b) Ammattitaidon osoittamistavat

Koska arvioinnin painopiste on tekemisessä ja työssä toimimisessa, ammattitaito osoitetaan ensisijaisesti työtehtävissä tavanomaisissa työympäristöissä tai erillisillä, käytännön toimintaa vastaavilla simuloituilla työsuorituksilla. Mikäli näyttöön valittu työ ei kata perusteiden vaatimuksia siinä laajuudessa, että osaamisen voidaan luotettavasti todeta vastaavan ammattitaitovaatimuksia sekä käytännön että alalla tarvittavan teoreettisen tietämyksen osalta, on järjestäjä velvollinen varmistamaan erityyppisillä lisätehtävillä tai muilla arviointikeinoilla vaaditun osaamisen.

Työsuoritusten aikana tutkittavalle voidaan esittää täydentäviä lisäkysymyksiä. Työn taustalla olevien oheistaitojen, tietojen sekä määräysten hallinta voidaan tarkistaa myös erillisillä kokeilla siltä osin kuin se ei selviä itse suorituksesta. Ammattitaidon selvittämiseksi voidaan käyttää lisäksi haastattelua tai muuta menetelyä, jolla tutkittavan osaamisen taso voi täsmentyä. Ennen lopullista arviointia tutkittavalle on annettava mahdollisuus arvioida omaa suoritustaan ja perustella tekemiään ratkaisuja.

Tarvittaessa näyttö voidaan suorittaa useassa osassa tai kohteessa kuitenkin niin, että osaaminen tulee arvioiduksi vaatimusten edellyttämässä laajuudessa. Näytössä arvioijan kokemus ja käsitys työstä ja työprosessista on keskeinen, koska hän tekee johtopäätöksiä tutkittavan suorituksesta ja työprosessiin osallistumisesta. Näytön tulee tuoda esiin tutkittavan kyky muuntaa tieto ja taito oikeaksi suoritukseksi vaihtelevissa tilanteissa ja olosuhteissa.

c) Arvioinnin kohteet ja kriteerit

Arviointi suoritetaan vertaamalla tutkittavan ammattitaitoa tutkinnon osan ammattitaitovaatimuksiin.

Suoritukset arvioidaan asteikolla hyväksytty/hylätty. Hylätystä suorituksesta annetaan osallistujalle ilmoitus, josta käyvät ilmi hylätyt ja hyväksytyt osasuoritukset, sekä selvitys siitä, miksi suoritus on hylätty. Ammatillisen kehittymisen edistämiseksi myös hyväksytystä suorituksesta tulee antaa palautetta. Tutkittavan on tarvittaessa pystyttävä perustelemaan oma työsuorituksensa realistisesti.

Suoritus hyväksytään, jos tutkittava

- tuntee tietoturvallisuuden perusteet ja keskeisen käsitteistön
- tuntee tietojen turvallisuusluokittelun ja asiakirjaturvallisuuden periaatteet
- ymmärtää tietojen luokituksen merkityksen organisaatiossa
- tuntee tietojenkäsittelyn riskit ja ymmärtää turvallisen tietojenkäsittelyn merkityksen yritysturvallisuudessa
- tuntee tietojenkäsittelyn vaiheet tiedon luomisesta tiedon hävittämiseen sekä ymmärtää turvallisuuden merkityksen tiedon elinkaaren eri vaiheissa
- ymmärtää tietoteknisten laitteiden mekaaniset suojaustavat ja tilavalvonnan periaatteet
- ymmärtää tiedon tallentamisen ja varmentamisen periaatteet sekä merkityksen ja hallitsee tallentamisen ja varmistamisen
- ymmärtää, että tietoa on käsiteltävä turvallisesti sekä organisaation sisällä että sen ulkopuolella (mm. puhelinten käyttäminen sekä kannettavien tietokoneiden käyttäminen ja säilyttäminen)
- tuntee tieto- ja viestintärikoksiin liittyvät (mm. rikoslain) säännökset sekä yksityisyyden suojaan ja tietoturvallisuuteen liittyvän lainsäädännön
- ymmärtää toimeksiantajan tietojenkäsittelyn erilaiset lähtökohdat ja tarpeet
- osaa kartoittaa toimeksiantajan tietoturvaluustarpeet ja tunnistaa kohteeseen liittyvät yleisimmät tietoriskit
- osaa laatia pienehköön kohteeseen asianmukaisen ja kattavan tietoturvaluusohjeistuksen ja esitellä sen ymmärrettävästi asiakkaalle sekä opastaa kohteen henkilöstön ohjeistuksen mukaiseen toimintaan.

7 § Kansainvälinen turvallisuustoiminta

a) Ammattitaitovaatimukset

Tutkittava tuntee yksityisen turvallisuusalan kansainväliset perusrakenteet sekä yksityisen turvallisuusalan yhteiskunnallisen merkityksen. Hän kykenee järjestämään yksittäisen toimeksiantosopimuksen toteutuksen Suomen ulkopuolella

sijaitsevan yhteistyötahon kanssa. Hän kykenee avustamaan täällä toimeksiantoa toteuttavaa ulkomaista yhteistyökumppania englannin kielellä. Hän pystyy suomen tai ruotsin kielen lisäksi hakemaan ja sisäistämään tietoa turvallisuusasioista englanninkielisestä kirjallisuudesta ja lehdistöstä.

Tutkittava tuntee tavanomaisimmat yksityisen turvallisuusalan kansainväliseen yhteistyöhön liittyvät uhat ja tehtävät organisaation turvallisuusvastaavan työhön liittyen, mukaan lukien matkustusturvallisuus. Hänellä on kokonaiskuva EU:n ja Suomen lähialueiden kulloisestakin turvallisuustilanteesta ja ongelmista oman organisaationsa toimintaan liittyen.

Tutkittava tuntee EU:n jäsenvaltioiden yksityiseen turvallisuusalaan liittyvän koulutuksen yleisen tason sekä rakenteen. Hän tuntee EU:n yleiset periaatteet, jotka koskevat henkilöiden, tavaroiden ja pääomien vapaata liikkumista.

Hän tuntee EU:n keskeisimmät turvallisuusalan viranomaisorganisaatiot sekä yhteistyökäytännöt ja -organisaatiot.

Tutkittava tietää myös yleisellä tasolla, miten yksityisen turvallisuusalan asema sekä sitä koskeva oikeudellinen sääntely kehittyy ja muuttuu EU:ssa ja sen jäsenvaltioissa sekä Suomen lähialueilla.

Tutkittava ymmärtää eri kulttuurien ja kansalaisryhmien erilaisuuden ja erilaiset arvomaailmat sekä tavat suhtautua yksilöön ja turvallisuuteen.

b) Ammattitaidon osoittamistavat

Koska arvioinnin painopiste on tekemisessä ja työssä toimimisessa, ammattitaito osoitetaan ensisijaisesti työtehtävissä tavanomaisissa työympäristöissä tai erillisillä, käytännön toimintaa vastaavilla simuloituilla työsuorituksilla. Mikäli näyttöön valittu työ ei kata perusteiden vaatimuksia siinä laajuudessa, että osaamisen voidaan luotettavasti todeta vastaavan ammattitaitovaatimuksia sekä käytännön että alalla tarvittavan teoreettisen tietämyksen osalta, on järjestäjä velvollinen varmistamaan erityyppisillä lisätehtävillä tai muilla arviointikeinoilla vaaditun osaamisen.

Työsuoritusten aikana tutkittavalle voidaan esittää täydentäviä lisäkysymyksiä. Työn taustalla olevien oheistaitojen, tietojen sekä määräysten hallinta voidaan tarkistaa myös erillisillä kokeilla siltä osin kuin se ei selviä itse suorituksesta. Ammattitaidon selvittämiseksi voidaan käyttää lisäksi haastattelua tai muuta menetelyä, jolla tutkittavan osaamisen taso voi täsmentyä. Ennen lopullista arviointia tutkittavalle on annettava mahdollisuus arvioida omaa suoritustaan ja perustella tekemiään ratkaisuja.

Tarvittaessa näyttö voidaan suorittaa useassa osassa tai kohteessa kuitenkin niin, että osaaminen tulee arvioiduksi vaatimusten edellyttämässä laajuudessa. Näytössä arvioijan kokemus ja käsitys työstä ja työprosessista on keskeinen, koska hän tekee johtopäätöksiä tutkittavan suorituksesta ja työprosessiin osallistumisesta. Näytön tulee tuoda esiin tutkittavan kyky muuntaa tieto ja taito oikeaksi suoritukseksi vaihtelevissa tilanteissa ja olosuhteissa.

c) Arvioinnin kohteet ja kriteerit

Arviointi suoritetaan vertaamalla tutkittavan ammattitaitoa tutkinnon osan ammattitaitovaatimuksiin.

Suoritukset arvioidaan asteikolla hyväksytyt/hylätyt. Hylätystä suorituksesta annetaan osallistujalle ilmoitus, josta käyvät ilmi hylätyt ja hyväksytyt osa-suoritukset, sekä selvitys siitä, miksi suoritus on hylätty. Ammatillisen kehittymisen edistämiseksi myös hyväksytystä suorituksesta tulee antaa palautetta. Tutkittavan on tarvittaessa pystyttävä perustelevaan oma työsuorituksensa realistisesti.

Suoritus hyväksytään, jos tutkittava

- tuntee yksityisen turvallisuusalan kansainväliset perusrakenteet sekä yksityisen turvallisuusalan yhteiskunnallisen merkityksen
- tuntee tavanomaisimmat yksityisen turvallisuusalan kansainväliseen yhteistyöhön liittyvät uhat ja tehtävät organisaation turvallisuusvastaavan työhön liittyen, mukaan lukien matkustusturvallisuus
- omaa kokonaiskuvan EU:n ja Suomen lähialueiden kulloisestakin turvallisuustilanteesta ja ongelmista oman organisaationsa toimintaan liittyen
- kykenee järjestämään yksittäisen toimeksiantosopimuksen toteutuksen Suomen ulkopuolella sijaitsevan yhteistyötahon kanssa
- tuntee EU:n yleiset periaatteet jotka koskevat henkilöiden, tavaroiden ja pääomien vapaata liikkumista
- tuntee EU:n keskeisimmät turvallisuusalan viranomaisorganisaatiot sekä yhteistyökäytännöt ja -organisaatiot
- tietää yleisellä tasolla, miten yksityisen turvallisuusalan asema sekä sitä koskeva oikeudellinen sääntely kehittyy ja muuttuu EU:ssa ja sen jäsenvaltioissa
- tuntee EU:n jäsenvaltioiden yksityiseen turvallisuusalaan liittyvän koulutuksen yleisen tason sekä yleisen rakenteen
- ymmärtää turvallisuusalan keskeisintä terminologiaa englannin kielellä ja pystyy keskustelemaan suomen tai ruotsin kielen lisäksi tyydyttävästi englannin kielellä tavanomaisista turvallisuusjärjestelyistä ja -ongelmista sekä kykenee avustamaan englannin kielellä täällä toimeksiantoa toteuttavaa ulkomaista yhteistyökumppania
- pystyy neuvomaan ja ohjeistamaan alaisiaan ja asiakkaitaan turvallisuusasioissa englannin kielellä
- pystyy hakemaan ja sisäistämään tietoa turvallisuusasioista englanninkielisestä kirjallisuudesta ja lehdistöstä
- omaa englannin kielessä vähintään yleisten kielitutkintojen taitotasoa 2 vastaavan kielitaidon
- ymmärtää eri kulttuurien ja kansalaisryhmien erilaisuuden ja erilaiset arvo- maailmat sekä tavat suhtautua yksilöön ja turvallisuuteen.

a) Ammattitaitovaatimukset

Tutkittava tietää, mitä yrittäjänä toimiminen edellyttää. Hän osaa arvioida yrittäjyyttään ja mahdollista yritystoimintaansa sekä sitä, millä alueilla ja miten hän voi kehittää yrittäjävalmiuksiaan. Hänellä on oman alansa vankka ammattitaito ja hän ymmärtää alansa yritystoimintaa. Hän osaa tarkastella alaa ja sen tarjoamia yritystoiminnan käynnistämisen ja kehittämisen mahdollisuuksia ja riskejä, ja hänellä on oman yrityksen aloittamiseksi tarvittavat perustiedot.

Tutkittava tietää eri yritysmuotojen erot ja tuntee yrityksen perustamisen hallintomenettelyt. Hän osaa kehittää yhdessä asiantuntijoiden kanssa markkinakelpoisen liikeidean ja tietää, miten sitä käytetään toiminnan suunnittelun ja toteutuksen pohjana. Hän tietää, millaisia taloudellisia, tuotannollisia ja henkisiä voimavaroja yritystoiminnan toteuttaminen vaatii ja osaa arvioida niiden tarpeen esimerkiksi omaa yritystoimintaa aloitettaessa.

Tutkittava ymmärtää asiakassuhteiden ja muiden yhteistyösuhteiden merkityksen olennaisena osana menestyvää yritystoimintaa ja omaa tältä pohjalta valmiudet kehittää näitä suhteita. Hän tuntee tuotteen hinnanmuodostuksen ja tietää keskeisiä talouden tunnuslukuja. Hän tuntee yritystoimintaan liittyvää keskeistä lainsäädäntöä. Hän osaa hankkia yrityksen perustamisessa ja toiminnan eri vaiheissa tarvitsemaansa tietoa ja asiantuntijapalvelua.

b) Ammattitaidon osoittamistavat

Näytössä arvioidaan

- yksilön arvoja ja henkilökohtaisia yrittäjyysvalmiuksia sekä
- yksilön yrittämisen taitoja ja tietoja.

Näyttöjä laadittaessa ja näyttöympäristöjä valittaessa on tärkeää pystyä mittaamaan luotettavasti molempia valmiuksia.

Yksilöllisten tekijöiden arvioinnissa on tärkeää osallistujan kyky arvioida omia valmiuksia toimia yrittäjänä. Arviointi pohjautuu itsearviointiin, ryhmässä tapahtuvaan vertaisarviointiin ja asiantuntijakeskusteluihin. Työvälineinä voidaan käyttää mm. erilaisia keskusteluja ja analyyssejä. Tutkittavaa ei arvioida sen suhteen, onko hän hyvä yrittäjä vai ei, vaan tavoitteena on muodostaa henkilön yrittäjyysprofiili, jota tulkitsemalla tutkittava osaa tuottaa itsenäisesti tai yhdessä asiantuntijan kanssa oman yrittäjänä toimimista edistävän kehityssuunnitelmansa. Tämän kokonaisuuden arviointiin osallistuvilta edellytetään yrittäjyyden ja sen kehittämisen asiantuntemusta.

Yrittämisen taidot ja tiedot arvioidaan aitona yrittäjyyteen liittyvänä toimintana. Keskeinen osa näyttöä on pitkäjänteinen yritystoiminnan käynnistämiseen liittyvä hanke, jossa tutkittava työstää yritysideoita liikeideaksi. Toimivan liikeidean rakentamisessa hänen tulee tarkastella monipuolisesti toimintaympäristöä erityisesti alalle aikovan yrittäjän näkökulmasta. Hän osaa käydä keskusteluja mahdollisesta yrityksensä käynnistämisestä ja siihen liittyvistä kysymyksistä alan asiantuntijoiden kanssa.

Tutkittava osaa laatia myös liiketoiminnassa tarvittavat keskeiset suunnitelmat ja arvioida niiden toimivuutta. Hän pystyy tarkastelemaan myös todennäköisen yrityksensä resurssitarvetta. Näyttöä voidaan täydentää selvityksien, laskelmien ja muiden kirjallisten tuotosten sekä suullisten keskustelujen ja haastattelujen avulla.

c) Arvioinnin kohteet ja kriteerit

Arvioinnin kohteet ovat seuraavat:

- omien yrittäjävalmiuksien arviointi ja oman yrittäjyyttä tukevan kehittymisen suunnittelu
- yritystoiminnan käynnistämässä tarvittavien perusvalmiuksien laaja tuntemus ja keskeisten asioiden hallinta
- asiantuntijapalvelujen käyttö ja tietolähteiden hyödyntäminen.

Arvioinnin kriteerit ovat seuraavat:

Tutkittava tietää, mitä yrittäjänä toimiminen edellyttää ja millaiset valmiudet tukevat yrittäjänä menestymistä. Hän pystyy erittelemään yrittäjänä toimimisen valmiuksiaan ja myös arvojaan sekä osaa näiden pohjalta punnita omaa yrittäjyyttään ja laatia itselleen kehityssuunnitelman yrittäjänä. Hän kykenee tekemään yritystoimintaan liittyviä ratkaisuja omiin arvoihinsa luottaen ja osaa tuoda esille oman ammattitaitonsa ja arvostaa sitä.

Tutkittava tuntee omaa toimialaansa ja aluettaan niin, että osaa tarkastella tulevaisuuden näkymiä, mahdollisuuksia ja markkinoita oman yritystoiminnan käynnistämisen kannalta.

Tutkittava tietää, millaisia erilaisia yritystoiminnan aloitustapoja yritystoimintaa aloittava voi harkita. Hän tietää yleisimmät Suomessa käytetyt ratkaisut mm. yritystoiminnan muotojen, aloittamisoperaatioiden, vastuiden määrittämisen, tarvittavien resurssien ja riskien osalta voidakseen keskustella asiantuntijoiden kanssa oman yrityksensä toiminnan vaihtoehtoista. Hän tietää, millaisia taloudellisia ja tuotannollisia sekä henkisiä voimavaroja yritystoiminnan toteuttaminen vaatii ja osaa arvioida niiden tarpeen esimerkiksi omaa yritystoimintaa aloitettaessa. Hän tuntee yritystoiminnan aloittamisen lakisäätteiset toimet sekä muun yritystoiminnan keskeisen lainsäädännön ja tietää, mistä voi tarvittaessa saada asiantuntijapalveluja.

Tutkittava osaa kehittää asiantuntijoiden avulla omalle yritykselleen markkinakelpoisen liikeidean ja ymmärtää, mikä on liikeidean merkitys yritystoiminnan työvälineenä ja tietää, miten sitä käytetään toiminnan suunnittelun ja toteutuksen pohjana. Hän ottaa sitä kehittäessään huomioon markkinoiden kysyntä- ja kilpailutekijöitä sekä oman idean toimivuuden kannalta olennaisia erilaistamistekijöitä.

Tutkittava ymmärtää asiakassuhteiden ja muiden yhteistyösuhteiden merkityksen olennaisena osana menestyvää yritystoimintaa. Hän tietää, mihin hänen mahdollisen yrityksensä asiakassuhteiden ja muiden yhteistyösuhteiden hoitamiseen liittyvät arvot ja liikeideassa määritellyt toimintatavat perustuvat. Hänellä on valmiudet rakentaa ja ylläpitää yrityksen jatkuvuuden kannalta merkittäviä asiakas-, toimittaja- ja muita verkostosuhteita.

Tutkittava ymmärtää, mitä on kannattava toiminta ja osaa vaikuttaa yrityksen kannattavuuteen. Hän osaa tulkita yrityksen tilinpäätöstä mm. pääomien, varallisuuden, maksukyvyyn ja tuloksen suhteen. Hän ymmärtää kustannuslaskennan periaatteet ja tietää, mitkä markkinalähtöiset tekijät tulee ottaa myös huomioon tuotteiden tai palvelujen järkevässä hinnoittelussa. Hän osaa laatia yritykselleen karkean tulo- ja menoarvion ja osaa hankkia tietoa ja asiantuntijapalveluja alan yritystoiminnan verotuksellisten kysymysten ratkaisemiseen.